

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Identifikacijska
naljepnica

PAŽLJIVO NALIJEPI TI

POLITIKA I GOSPODARSTVO

DRŽAVNA MATURA

šk. god. 2022./2023.

PIG.53.HR.R.K1.24

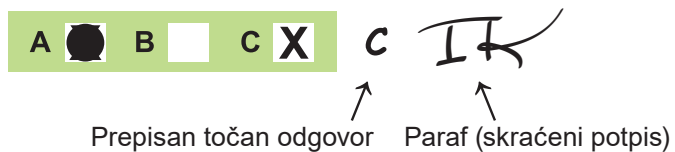

53660

Način označavanja odgovora na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka na listu za odgovore:

Način ispravljanja pogrešaka u ispitnoj knjižici:

OPĆE UPUTE

Pozorno pročitajte sve upute i slijedite ih.

Ne okrećite stranicu i ne rješavajte zadatke dok to ne odobri voditelj ispitne prostorije.

Nalijepite identifikacijske naljepnice na sve ispitne materijale koje ste dobili u sigurnosnoj vrećici.

Ispit traje **90** minuta.

Ispred svake skupine zadataka uputa je za rješavanje. Pozorno je pročitajte.

Možete pisati po listu za koncept, ali se njegov sadržaj neće bodovati.

Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s nula (0) bodova.

Na 2. stranici ove ispitne knjižice prikazan je način označavanja odgovora i načini ispravljanja pogrešaka. Pri ispravljanju pogrešaka potrebno je staviti paraf (isključivo skraćeni potpis, a ne puno ime i prezime).

Upotrebljavajte isključivo kemijsku olovku kojom se piše plavom ili crnom bojom.

Kada riješite zadatke, provjerite odgovore.

Želimo Vam mnogo uspjeha!

Ova ispitna knjižica ima 24 stranice, od toga 3 prazne.

I. Zadatci višestrukoga izbora

U sljedećim zadatcima od više ponuđenih odgovora samo je **jedan** točan.

Točne odgovore morate označiti znakom X na listu za odgovore.

Točan odgovor donosi jedan bod.

1. Kako se naziva politički proces na temelju kojega građani prihvaćaju društveni, pravni i politički poredak kao valjan te se njime ujedno stvara vrijednosni konsenzus u društvu?

A. lobiranje
B. referendum
C. zakonodavstvo
D. legitimiranje poretka

(1 bod)

2. U kojoj političkoj kulturi dominira politička neosvijestjenost građana i njihov osjećaj bespomoćnosti prema institucijama vlasti pa onda svoj politički život vežu za religiju jer politika ionako ne postoji kao zasebno područje?

A. u religijskoj
B. u podaničkoj
C. u parohijalnoj
D. u participacijskoj

(1 bod)

3. Koji od navedenih oblika djelovanja predstavlja izravnu demokraciju?

A. autocenzura
B. potpisivanje peticije
C. političko obrazovanje
D. slobodno osnivanje poduzeća

(1 bod)

4. Koja od navedenih tvrdnja opisuje odnos izvršne vlasti spram zakonodavne u predsjedničkom sustavu vlasti?

- A. Parlament smije izglasati nepovjerenje vladi.
- B. Predsjednik republike smije raspustiti parlament.
- C. Vlada je odgovorna parlamentu i predsjedniku republike.
- D. Predsjednik republike ima pravo samostalno imenovati članove vlade.

(1 bod)

5. Kako se u politologiji naziva mogućnost nametanja svoje volje unatoč otporu drugih?

- A. moć
- B. vlast
- C. politika
- D. autoritet

(1 bod)

6. Koji se izborni sustav primjenjuje u izborima za predsjednika Republike Hrvatske?

- A. većinski
- B. kombinirani
- C. proporcionalni
- D. semiprezidencijalni

(1 bod)

7. U kojoj je od navedenih situacija zakon legalno izglasan?

- A. Zakon je izglasan po hitnoj proceduri.
- B. Postupak donošenja zakona bio je tajan.
- C. Glasovala je 1/3 prisutnih zastupnika nakon utvrđivanja kvoruma.
- D. Glasovala je većina prisutnih zastupnika bez zadovoljavanja kvoruma.

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

8. Koja od navedenih tvrdnja opisuje *pretpostavku nevinosti*?

- A. Optuženi mora dokazati svoju nevinost.
- B. Tužitelj mora dokazati krivicu optuženika.
- C. Suci mogu izreći kaznu bez procesa suđenja.
- D. Mediji optuženika proglašavaju krivim prije sudske presude.

(1 bod)

9. Kojoj razini potreba prema klasifikaciji potreba A. Maslowa pripadaju potrebe za hranom i vodom?

- A. sigurnosti
- B. poštovanju
- C. samoaktualizaciji
- D. fiziološkim potrebama

(1 bod)

10. Poslovna organizacija osnovana je udruživanjem dvaju članova u kojoj jedan član odgovara cijelom svojom imovinom, dok drugi član odgovara samo do visine uloženoga kapitala. Kako se naziva opisani oblik trgovačkoga društva?

- A. dioničko društvo
- B. komanditno društvo
- C. javno trgovačko društvo
- D. društvo s ograničenom odgovornošću

(1 bod)

11. Koja od navedenih tvrdnja opisuje ulogu države u procesu stabilizacije gospodarskoga sustava?

- A. Potiče gospodarski rast i ravnotežu cijena i tečaja.
- B. Usmjerava sredstva državnoga proračuna za pomoć ranjivim skupinama.
- C. Prepušta tržištu da samostalno rješava neučinkovitost državnih poduzeća.
- D. Usmjerava i upotrebljava raspoloživa proračunska sredstva za gradnju cesta.

(1 bod)

12. Kako se naziva ekonomska politika kojom država smanjuje državnu potrošnju i povećava poreze te tako usporava ekonomske aktivnosti?

- A. restriktivna fiskalna politika
- B. ekspanzivna fiskalna politika
- C. restriktivna monetarna politika
- D. ekspanzivna monetarna politika

(1 bod)

13. Radnicima u automobilske industrije smanjena je plaća, a ta su sredstva usmjerena u povećanu proizvodnju automobila.

Koji je čimbenik opisan u primjeru utjecao na povećanje ponude automobila na tržištu?

- A. inovacija
- B. tehnologija
- C. cijena *inputa*
- D. prihodi potrošača

(1 bod)

14. Globalna ekonomska kriza prijeti da će postati društvena kriza u mnogim zemljama u razvoju, osim ako te zemlje ne poduzmu ciljane mjere za zaštitu ranjivih ljudi u svojim zajednicama.

Kako se naziva globalna institucija koja daje tehničku i financijsku pomoć zemljama u razvoju?

- A. Svjetska banka
- B. Ujedinjeni narodi
- C. Svjetska trgovinska organizacija
- D. Svjetska zdravstvena organizacija

(1 bod)

15. Zagrebačka informatička tvrtka prodana je švedskom gamerskom divu za 5 milijuna eura i tako je postala dio vodeće svjetske kompanije računalnih igara.

Koji je proces pospješio investiciju opisanu u primjeru?

- A. globalizacija
- B. glokalizacija
- C. industrijalizacija
- D. privatizacija

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

16. Koje od navedenih obilježja **nije** obuhvaćeno misijom trgovinske politike Europske unije?

- A. zaštita okoliša
- B. zaštita potrošača
- C. promicanje ljudskih prava
- D. monopol glavnih i najjačih država članica

(1 bod)

17. Koja od navedenih prava pripadaju trećoj generaciji ljudskih prava?

- A. prava svih živih bića
- B. prava na život, slobodu i sigurnost
- C. prava na odmor i slobodno vrijeme
- D. prava na sudjelovanje u kulturnome životu

(1 bod)

18. Europski parlament priprema zakon o univerzalnome punjaču za mobitele i druge elektroničke uređaje.

Koje će se ljudsko pravo snažnije zaštititi izglasavanjem zakona opisanoga u primjeru?

- A. pravo na slobodu mišljenja
- B. pravo na zaštitu potrošača
- C. pravo na socijalnu sigurnost
- D. pravo na kulturnu samostalnost

(1 bod)

19. Roditelji prvoškolaca organizirali su uređivanje nogostupa uz prometnicu do škole. Podržali su ih i ostali mještani te su zajedno kupili i dovezli materijal, a u subotu ujutro proveli su dobrovoljnu akciju i asfaltirali nogostup. Mjesni odbor osigurao je nadzor izvođenja građevinskih radova.

Koji je dominirajući instrument djelovanja građana opisan u primjeru?

- A. moć
- B. utjecaj
- C. bogatstvo
- D. solidarnost

(1 bod)

20. Koja od navedenih tvrdnja opisuje odnos zakonodavne i sudbene vlasti prema Ustavu Republike Hrvatske?

- A. Hrvatski sabor imenuje suce na svim razinama sudbene vlasti.
- B. Hrvatski sabor imenuje članove Državnoga sudbenog vijeća.
- C. Hrvatski sabor odlučuje o stegovnoj odgovornosti sudaca.
- D. Hrvatski sabor odlučuje o imunitetu sudaca.

(1 bod)

21. Komu je prema Ustavu Republike Hrvatske Vlada Republike Hrvatske odgovorna za svoje djelovanje?

- A. Hrvatskomu saboru
- B. Predsjedniku Republike Hrvatske
- C. Ustavnomu sudu Republike Hrvatske
- D. Državnomu odvjetništvu Republike Hrvatske

(1 bod)

22. Diskografska kuća izgubila je spor pred Visokim upravnim sudom u čijoj pravomoćnoj presudi stoji da je neovlašteno zarađivala na snimkama čiji **nije** bila vlasnik te se sudski spor nastavlja. Kojoj instituciji državne vlasti diskografska kuća nezadovoljna presudom može istovremeno uputiti tužbu zbog navodnoga nepravичnog suđenja?

- A. Ustavnomu sudu Republike Hrvatske
- B. Vrhovnomu sudu Republike Hrvatske
- C. Državnomu odvjetništvu Republike Hrvatske
- D. Pučkomu pravobranitelju Republike Hrvatske

(1 bod)

23. Kako se naziva proces koji se dogodio prelaskom Republike Hrvatske iz centralno-planskoga u tržišno gospodarstvo?

- A. pretvorba
- B. tranzicija
- C. privatizacija
- D. globalizacija

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 24.** Vlada Republike Hrvatske daje poticaj za uzgoj bobičastoga voća i ljekovitoga bilja u gorskoj Hrvatskoj.

Na koju se granu gospodarstva odnosi poticaj opisan u primjeru?

- A. na promet
- B. na turizam
- C. na poljoprivredu
- D. na ugostiteljstvo

(1 bod)

- 25.** Građani ne žele da se u blizini njihova grada odlaže nuklearni otpad. Zbog toga su organizirali prosvjede i potpisivanje peticije, sudjelovali na lokalnoj televiziji te kontaktirali predstavnike vlasti kako bi im pomogli u rješavanju problema.

Kako se naziva samoorganiziranje građana opisano u primjeru?

- A. udruga
- B. zaklada
- C. zbor građana
- D. građanska inicijativa

(1 bod)

II. Zadaci kratkoga odgovora

U sljedećim zadacima odgovorite kratkim odgovorom (riječju, s nekoliko riječi ili jednostavnom rečenicom).

Odgovore upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan bod.

26. Kako se naziva djelatnost upravljanja političkom zajednicom usmjerena ostvarivanju općega dobra?

(1 bod)

27. Južnotirolska narodna stranka predstavlja birače u autonomnoj pokrajini na sjeveru Italije zalažući se za veću decentralizaciju države i veća prava odlučivanja o gospodarskim pitanjima toga kraja.

Kojoj vrsti stranaka pripada politička stranka opisana u primjeru?

(1 bod)

28. Kako se naziva najrepresivniji politički poredak u kojemu tajna politička policija masovnim terorom stanovništvo razbija u izolirane pojedince onemogućujući tako njihovo političko organiziranje i djelovanje?

(1 bod)

29. Na parlamentarnim izborima imenovana je jednostranačka vlada koja je osvojila najviše glasova birača. Godinu dana kasnije na predsjedničkim izborima pobijedio je kandidat opozicijske stranke.

Kako se u polupredsjedničkome sustavu naziva suživot političkih subjekata opisan u primjeru?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

- 30.** Koje tijelo regionalne vlasti ima ovlast proglašiti elementarnu nepogodu zbog ledene kiše koja je pogodila cijeli Gorski kotar i građanima nanijela velike štete pa sada traže pomoć?

(1 bod)

- 31.** Kako se naziva glasovanje birača koji na glasačkome listiću osim stranačke liste imaju pravo izabrati i jednoga kandidata s liste?

(1 bod)

- 32.** Kako se naziva najviši pravni akt svake suverene države kojim se uspostavlja njezin politički i pravni poredak?

(1 bod)

- 33.** Zbog povećanja troškova proizvodnje došlo je do porasta cijene suncokretova ulja te su se potrošači više orijentirali na kupovinu svinjske masti koja je cjenovno povoljnija. Kojim se ekonomskim pojmom opisanim u primjeru označava svinjska mast u odnosu na suncokretovo ulje?

(1 bod)

- 34.** Kako se nazivaju ekonomska dobra koja nemaju materijalni oblik i koja se ne mogu skladištiti niti koristiti za buduću potrošnju?

(1 bod)

- 35.** Kako se naziva ekonomska politika kojom država preko središnje banke regulira ponudu novca i tako utječe na gospodarska kretanja?

(1 bod)

- 36.** Država izravno oporezuje građane s većim dohotkom većim poreznim stopama, dok građane s najnižim dohotkom oslobađa plaćanja poreza.

Kako se naziva opisana vrsta izravnoga oporezivanja građana?

(1 bod)

- 37.** Stopa inflacije u Republici Hrvatskoj na godišnjoj razini iznosi 7,8 %.

Kako se naziva tip inflacije opisan u primjeru?

(1 bod)

- 38.** S ciljem ublažavanja klimatskih promjena Vlada Republike Hrvatske je donijela odluku da se smanji stopa PDV-a na 0 % za isporuku i ugradnju solarnih ploča na privatne stambene objekte te javne i druge zgrade.

Na koju je javnu politiku Europske unije opisanom odlukom Vlada Republike Hrvatske djelovala?

(1 bod)

- 39.** Slijepe osobe žale se što im nisu dostupni prilagođeni bankomati i smatraju da nisu u istoj poziciji kao klijenti banaka bez tjelesnih poteškoća.

Kako se naziva neopravdano štetno ponašanje prema članovima društvene skupine opisano u primjeru?

(1 bod)

Politika i gospodarstvo

40. Kako se naziva institucija državne vlasti koja prema Ustavu Republike Hrvatske ima zadaću brinuti o gospodarskome razvoju zemlje?

(1 bod)

41. Kako se naziva institucija državne vlasti Republike Hrvatske koja ne smije biti stranački obilježena pa je čelna osoba te institucije dužna ispisati se iz političke stranke prije stupanja na dužnost?

(1 bod)

42. Koliki je najmanji broj zastupnika koji pored Predsjednika Republike Hrvatske i Vlade Republike Hrvatske imaju pravo prema Ustavu Republike Hrvatske predložiti promjenu Ustava Republike Hrvatske?

(1 bod)

43. Hrvatska je započela pregovore o pristupanju Organizaciji za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) s ciljem poboljšanja socioekonomskoga položaja građana i povećanja gospodarskoga rasta. Koja institucija državne vlasti prema Ustavu Republike Hrvatske ima ovlasti voditi proces opisan u primjeru?

(1 bod)

44. Vijeće ministara Europske unije donijelo je odluku o novome uređenju radnoga vremena mobilnih radnika u cestovnome prijevozu te obveznim odmorima tijekom vožnje. Koje državno tijelo potvrđuje međunarodne ugovore koji traže izmjenu zakonskih odredbi opisanih u primjeru?

(1 bod)

- 45.** Država je dala poticaje građanima za obnovu kuća i poljoprivrednih imanja uz uvjet da nastave ekoproizvodnju. Lokalni marketinški stručnjaci osmislili su prodaju turističkih aranžmana u tim naseljima s ciljem gospodarskoga rasta i očuvanja tradicije.

Kako se naziva gospodarski sustav opisan u primjeru?

(1 bod)

- 46.** Koja je bila svrha uključivanja hrvatske kune u Europski tečajni mehanizam (ERM II) prije uvođenja eura?

(1 bod)

- 47.** Stanari stambene zgrade prijavili su susjeda zbog narušavanja javnoga reda i mira reproduciranjem glasne glazbe.

Kako se naziva sud nadležan za rješavanje slučaja opisan u primjeru?

(1 bod)

III. Zadatci produženoga odgovora

U sljedećim zadatcima pažljivo pročitajte polazni sadržaj i odgovorite s nekoliko rečenica, jasno i sažeto, usmjeravajući se na ono što je bitno za zadatak.

Odgovor upišite **samo** na predviđeno mjesto u ispitnoj knjižici.

Točan odgovor donosi jedan ili dva boda.

48. Pažljivo pročitajte tekst.

... Još nisu uvedena ni detaljna pravila o aktivnostima lobiranja. Iako su najavljene promjene okvira političkog imuniteta za članove Vlade, još se čekaju zakonodavne mjere. Postupci javne nabave i dalje su područje u kojem postoji velik rizik od korupcije i u kojem je, zahvaljujući prijavama zviždača, otkriveno nekoliko slučajeva korupcije. Nastavljaju se kazneni progon i istraga u predmetima korupcije na visokoj razini, ali se zbog dugotrajnih postupaka osude često dugo čekaju. (...)

Izvor: <https://ec.europa.eu>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

Imenujte temeljno načelo i dosljednu primjenu zakonskih odredbi u državi o kojima izvješćuje Europska komisija u navedenom tekstu te objasnite dva načina kojima javni dužnosnici štite sustavnu primjenu toga načela.

Politika i gospodarstvo

[illegible]

(2 boda)

Politika i gospodarstvo

49. Pozorno pročítajte tekst.

Hrvatsko gospodarstvo ne iskorištava dovoljno svoje potencijale pa je proizvodnja poljoprivrednih proizvoda nedostatna. Hrvatska je po produktivnosti u proizvodnji hrane na razini 30 posto prosjeka Europske unije i na samome je začelju pogotovo u proizvodnji nekonvencionalnih namirnica. Uvozimo gotovo sve poljoprivredne proizvode koje hrvatski građani redovito konzumiraju.

Navedite dvije mjere ekspanzivne fiskalne politike kojima država može povećati učinkovitost proizvodnje poljoprivrednih proizvoda i objasnite učinak tih mjera na poljoprivrednu djelatnost.

[illegible]

Politika i gospodarstvo

[illegible]

(2 boda)

Politika i gospodarstvo

50. Pozorno pročítajte text.

Građani (...) nezadovoljni planiranom rekonstrukcijom ulice, najavili miran prosvjed (...) Tražimo kao građani ove ulice sudjelovanje u kreiranju rješenja naše ulice, gdje će biti postavljeni nogostupi, uspornici na cesti, parkirna mjesta za stanovnike ove ulice, kao i prenamjenu ulice u jednosmjernu – poručio je organizator prosvjeda u ime nezadovoljnih mještana koji su ujedno priložili peticiju s preko 320 potpisa stanovnika, kao i 146 online potpisa.

Ovom prilikom pozivamo i čelnike grada da nam se priključe, odgovore zainteresiranoj javnosti na pitanja te da zajedno riješimo problematiku grada. Ova ulica nije rekonstruirana još od njene izgradnje, a to je bilo davne 1975. godine. U svim predizbornim obećanjima bila je spomenuta rekonstrukcija iste, ali do dana današnjeg ništa se nije promijenilo – kaže organizator prosvjeda. (...)

Izvor: <https://www.vgdanas.hr>

Napomena: Podatci o izvoru polaznoga sadržaja bit će objavljeni u rješenjima ispita.

Navedite naziv opisanoga sudjelovanja zainteresirane javnosti u rješavanju problema te objasnite kroz dva primjera kako sudjelovanje javnosti utječe na očuvanje i razvoj demokracije.

[illegible]

Politika i gospodarstvo

(2 boda)

Prazna stranica

Prazna stranica

Prazna stranica